

UTLENDINGSNEMNDA

UNE

Praksisnotat

---

*Kjønnslemlestelse i
asylsaker*

OPPRETTET: 27.11.2007

SIST OPPDATERT: 04.06.2021

Dette praksisnotatet er utarbeidet for å beskrive Utlendingsnemndas (UNE) praksis. Det er ikke en juridisk analyse eller en beskrivelse av den generelle rettstilstanden. Notatet er utarbeidet etter en gjennomgang av et representativt utvalg vedtak, en nærmere beskrivelse av grunnlag og metode fremgår av det enkelte notats innledning.

Praksisnotater er UNEs offisielle beskrivelse av egen praksis innenfor bestemte tema. Notatene gjennomgås jevnlig og oppdateres ved behov, og godkjennes i linjen. Det lages to versjoner av hvert notat, en intern versjon inneholdende et noteapparat med henvisninger til konkrete saker, samt en ekstern versjon hvor noteapparatet er fjernet av hensyn til taushetsplikten.

Innledning

Dette praksisnotatet omhandler UNEs praksis i asylsaker hvor det anføres frykt for kjønnslemlestelse ved retur til hjemlandet. Spørsmålet er i hvilken grad slike anførsler kan gi rett til beskyttelse (asyl) i Norge.

Med «kjønnslemlestelse» menes her inngrep i det kvinnelige kjønnsorganet som skader organet eller påfører varige endringer. Kjønnslemlestelse er utbredt i en rekke land, særlig i Afrika, og rammer i hovedsak barn.

Dette notatet angir utgangspunktene og hovedlinjene i praksis. Det gir ikke en uttømmende fremstilling av alle momenter i praksis. Notatet ble opprettet i 2007 og har senere blitt oppdatert. Denne oppdateringen bygger på en gjennomgang av om lag 40 vedtak. Praksis viser at UNE innvilger asyl hvis klageren risikerer kjønnslemlestelse ved retur til hjemlandet.

Retten til asyl

For å kunne ha rett til asyl, må man bli anerkjent som flyktning i Norge. Dette følger av utlendingsloven § 28 annet ledd. Det mest aktuelle grunnlaget for å bli anerkjent som flyktning i saker om kjønnslemlestelse er § 28 første ledd bokstav a. Denne bestemmelsen bygger på flyktningkonvensjonen artikkel 1 A (2).

For å kunne bli anerkjent som flyktning etter § 28 første ledd bokstav a, må man ha en «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning». Det er videre et krav at man ikke kan få beskyttelse i hjemlandet. I vurderingen av flyktningstatus skal det tas hensyn til at søkeren er et barn, jf. § 28 tredje ledd.

Forfølgelse

For å kunne ha rett til flyktningstatus etter § 28 første ledd bokstav a må klageren risikere «forfølgelse» i hjemlandet. Forfølgelse defineres i § 29 første ledd bokstav a som en «alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter», særlig de ufravikelige rettighetene i Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 15 nr. 2. Det gjelder blant annet forbudet mot umenneskelig eller nedverdiggende behandling. I tillegg kan forfølgelse bestå av flere forhold som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en like alvorlig måte, jf. § 29 første ledd bokstav b.

UNE har i sin praksis lagt til grunn at kjønnslemlestelse er forfølgelse. I tillegg til den umiddelbare integritetskrenkelsen og den smerte som inngrepet medfører, kan det gi langvarige helsemessige problemer av så vel fysisk som psykisk art. Kjønnslemlestelse

utføres på barn, normalt uten bedøvelse og av ufaglærte personer under uhygieniske forhold.

I noen saker er det en fare for at foreldre og barna kan risikere sosial utstøtelse hvis de nekter å etterkomme familiens krav om kjønnslemlestelse. Dette er ikke forfølgelse. Det å bli utstøtt av familien er normalt ikke så alvorlig at det gir grunnlag for beskyttelse.

Forfølgelsesgrunn

For å kunne ha rett til flyktningstatus etter § 28 første ledd bokstav a, må man risikere forfølgelse på grunn av «etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning».

UNE har i praksis lagt til grunn at jenter som risikerer å bli utsatt for kjønnslemlestelse i hjemlandet i utgangspunktet er omfattet av en «spesiell sosial gruppe». Gruppen vil kunne defineres av jenter som ikke er omskåret og som er fra et bestemt område og/eller har en bestemt etnisk, religiøs eller sosial tilhørighet.

Velbegrunnet frykt

Etter § 28 første ledd bokstav a må klageren ha en «velbegrunnet» frykt for forfølgelse ved retur til hjemlandet. Det sentrale spørsmålet i de fleste saker er om klageren risikerer kjønnslemlestelse ved retur til hjemlandet. Dette beror på en konkret helhetsvurdering av generelle og individuelle risikofaktorer. UNE ser både på klagerens situasjon og de generelle forholdene i hjemlandet. Risikoen vurderes på grunnlag av de opplysninger som foreligger på vedtakstidspunktet. Vurderingen er fremtidsrettet. Kravet til risiko er ikke så strengt at det må være helt sikkert eller mest sannsynlig at klageren vil bli omskåret. Det er tilstrekkelig at det er en reell fare for kjønnslemlestelse ved retur til hjemlandet, jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) side 88 og 414.

Generelle forhold

Utgangspunktet for vurderingen er de generelle forholdene i hjemlandet, særlig utbredelsen av kjønnslemlestelse, bl.a. på hjemstedet og innenfor den gruppe som klageren tilhører. UNE tar høyde for at det kan være store forskjeller mellom ulike regioner og grupper i de enkelte land. UNE legger også vekt på myndighetenes arbeid for å hindre kjønnslemlestelse, blant annet gjennom lovgivning og straffeforfølgelse.

Etter praksis er det ikke tilstrekkelig at kjønnslemlestelse er utbredt i hjemlandet eller innenfor klagerens gruppe. UNE vurderer den konkrete risikoen for kjønnslemlestelse i hver enkelt sak.

Individuelle forhold

I den konkrete risikovurderingen legges det blant annet vekt på om barnet er særlig utsatt på grunn av sin etniske, sosiale eller religiøse tilhørighet, og hvorvidt andre i familien er omskåret. Et annet viktig moment er hvilke foreldre eller omsorgspersoner barnet har. UNE legger til grunn at deres holdning til kjønnslemlestelse er av stor betydning for om barnet vil bli utsatt for kjønnslemlestelse. Barnets alder vil også kunne ha betydning.

Et sentralt spørsmål i mange saker er om foreldrene (eventuelt en av foreldrene) vil kunne motsette seg krav om kjønnslemlestelse fra andre familiemedlemmer eller personer i nærmiljøet. I denne vurderingen er det blant annet sett hen til foreldrenes alder, familiesituasjon, utdanning og ressursituasjon. Hvis de er økonomisk uavhengige, vil de være mindre sårbare for press fra familien. Videre vil det kunne ha stor betydning om foreldrene i henhold til tradisjonen har det avgjørende ordet i slike spørsmål.

Beskyttelse i hjemlandet

Internasjonal beskyttelse er subsidiær i forhold til hjemlandets beskyttelse. Den som kan få beskyttelse i hjemlandet, har ikke rett til flyktningstatus i Norge. Det er i hovedsak to former for beskyttelse: Myndighetsbeskyttelse og internflukt.

(a) Myndighetsbeskyttelse

Etter utlendingsloven § 29 annet ledd bokstav c må myndighetene i hjemlandet ha evne og vilje til å treffe «rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse». Hvorvidt myndighetene kan beskytte klageren mot kjønnslemlestelse, beror på en konkret vurdering. Blant annet er det naturlig å se hen til myndighetenes forbud mot kjønnslemlestelse og håndhevelsen av det, samt andre beskyttelsesmekanismer som er tilgjengelig for klageren.

(b) Internflukt

Etter utlendingsloven § 28 femte ledd har man ikke rett til flyktningstatus hvis man kan få effektiv beskyttelse i en annen del (internfluktområdet) av hjemlandet enn det området man flyktet fra. Internfluktområdet må være trygt og tilgjengelig for klageren. UNE har i noen saker lagt til grunn at foreldre og barn kan få beskyttelse ved å flytte til en annen del av hjemlandet.

Opphold på humanitært grunnlag

Dersom klageren ikke har rett til asyl, vurderer UNE om klageren skal innvilges opphold på humanitært grunnlag etter utlendingsloven § 38 første ledd. Dette vil bero på en konkret helhetsvurdering. Dersom risikoen for kjønnslemlestelse er for liten til å få asyl, vil ikke den alene gi grunnlag for en tillatelse etter § 38 første ledd. Men det kan foreligge andre humanitære hensyn i saken som tilsier at det bør innvilges en tillatelse. Blant annet vil man legge vekt på om klageren er henvist til internflukt i hjemlandet. I vurderingen av opphold etter § 38 vil barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn kan gis opphold selv om situasjonen ikke er så alvorlig at UNE ville ha innvilget opphold til en voksen, jf. § 38 tredje ledd.

Medfølgende familiemedlemmer gis som regel opphold etter § 38, særlig når det er viktig for barnet. I noen tilfeller kan de bli henvist til å søke om familiegjenforening med barnet.

Meldeplikt, opphør og utvisning

Kjønnslemlestelse er straffbart i Norge¹ og kan føre til utvisning. Det kan også føre til opphør av tillatelser som er innvilget på grunn av fare for kjønnslemlestelse.

Hvis det er grunn til å tro at klageren blir eller kan bli utsatt for kjønnslemlestelse, har UNE plikt til å melde ifra til barnevernstjenesten, jf. utlendingsforskriften § 17-6 første ledd bokstav a og UNEs IR-05 Melde- og opplysningsplikt til barnevernet punkt 3. UNE har også plikt til å anmelde kjønnslemlestelse til politiet i henhold til straffeloven § 196 første ledd bokstav a, jf. IR-09 Håndtering av mulig ulovlige forhold i UNEs saker, punkt 2 og 6.2.3.

Oppsummering

Rett til asyl krever at man blir anerkjent som flyktning i Norge, jf. utlendingsloven § 28 annet ledd. For å kunne bli anerkjent som flyktning etter § 28 første ledd bokstav a, må man ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til hjemlandet. Frykten er «velbegrunnet» hvis det er en reell fare for forfølgelse. Kjønnslemlestelse regnes som forfølgelse. Praksis viser at UNE foretar konkrete helhetsvurderinger av risikoen for kjønnslemlestelse i den enkelte sak. Det legges blant annet stor vekt på foreldrenes evne og vilje til å motsette seg krav om kjønnslemlestelse av barnet. Hvis klageren kan få beskyttelse i en annen del av hjemlandet, vil hun ikke bli anerkjent som flyktning, jf. § 28 femte ledd.

---

¹ Straffeloven §§ 284 og 285